

Datum
2025-11-19

Ärendenr
MSB2025-12475

Ert datum
2025-09-16

Er referens
LI2025/01500

Avdelningen för Krisberedskap och civilt försvar
Maria Pålsson
010-240 4047
Maria.Palsson@msb.se

Regeringskansliet
Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
103 33 Stockholm

Betänkandet SOU 2025:93 En robust skogspolitik för aktivt skogsbruk - Slutbetänkande av 2024 års skogspolitiska utredning

Sammanfattning

Övergripande om behov av fördjupad analys

MSB uppfattar att utredningen arbetat inom ramen för kommittédirektivet, men bedömer att utredningen inte tillräckligt beaktat skogspolitikens betydelse för, och påverkan på, samhällets motståndskraft, civilt försvar och krisberedskap. MSB ser behov av fördjupad analys.

Synpunkter på specifika förslag:

- MSB stöttar utredarens förslag om en samlad brandfältsdatabas (8.8),
- MSB ser positivt på förslaget att skogsbrukets aktörer övas i att hantera större händelser (8.8),
- MSB instämmer att man bör utreda riskbilden kring bränslemängder i skogsmark i direkt anslutning till sammanhållen bebyggelse vidare, för att ge faktabaserad rådgivning som syftar till att minska risken för att omfattande skogsbränder sprids till bebyggelse, eller tvärtom att bränder i bebyggelse sprids till skogsmark (8.8),
- MSB instämmer i att ett väl underhållet nät av skogsbilvägar är till stor nytta för en effektiv skogsbrandsbekämpning (8.11),
- MSB håller med om att mer kunskap behövs om skogsbrukets olika effekter på samhället (9.2),
- MSB ser positivt på att Formas ges i uppdrag att tillsätta ett forskningsprogram (9.3).
- MSB ser utmaningar i förslagen inom (8.8):
 - Eldningsförbud
 - Informationsspridning till allmänhet & andra målgrupper
 - Skogsbrukets inverkan på långsiktiga risker för skogsbrand.

Övergripande behov av fördjupad analys

Angående skogsbrukets påverkan på naturhändelser som översvämning, skred och erosion och samhällets motståndskraft

MSB bedömer att skogspolitikens påverkan på andra samhällsmål bör belysas ytterligare, särskilt med fokus på samhällets motståndskraft, civilt försvar och krisberedskap.

Motståndskraften är bland annat beroende av landskapets och ekosystemens förmåga att hantera klimatrelaterade utmaningar. I takt med klimatförändringarna ökar behovet av att landskapet kan jämna ut vattenflöden, ta emot stora skyfall och hålla kvar vatten under längre tid. Detta minskar risken för skador på infrastruktur, främjar grundvattenbildning och minskar risken för allvarliga konsekvenser av skogsbränder. MSB anser att utredningen inte tillräckligt beaktat hur skogslandskapet behöver utvecklas för att stärka denna motståndskraft.

Flera händelser, såsom i Västernorrland och Iggesund, har visat att skogsbruket kan bidra till förändrad ytavrinning och akut erosion, vilket påverkar vägar och järnvägar negativt. Skyfallens ökade intensitet och frekvens i ett förändrat klimat förstärker behovet av att skogspolitikerna aktivt beaktar dessa risker. Kalhyggen tycks särskilt bidra till ökad avrinning och därmed större påverkan på infrastrukturen. MSB saknar i utredningen ett tydligt resonemang kring hur skogspolitikerna kan bidra till att minska de negativa effekterna, eller undvika att förvärra dem, av naturhändelser som översvämningar, skred och erosion, i ljuset av ett förändrat klimat.

Synpunkter per avsnitt

Angående avsnitt 8.8 Begränsa skogsskador

Angående förslag till samlad brandfältsdatabas (s. 688 Hantering av större kriser)

MSB stöttar utredarens förslag om en samlad brandfältsdatabas, och instämmer i att Skogsstyrelsen bör vara en lämplig förvaltare för databasen då de redan idag karterar brandfält i skogsmark.

MSB anser det viktigt att en sådan databas omfattar samtliga vegetationsbränder, och att databasen kan fungera som kvalitetssäkring samt koppla samman relevant statistik och underlag av olika art som samlas in av olika myndigheter inom sina respektive uppdrag. MSB menar att ett utredningsuppdrag behövs för att utreda vilken information som kan samlas in och vilka data från olika statistikällor som kan kopplas samman. I förslaget uppdrag bör även MSB delta. (Ref. SLU rapport Skog 2023:1 som genomlyser behovet och förslag till lösning.)

Angående förslag att Skogsstyrelsen ska anordna övningar (sida 698 Katastrofliknande skogsskador)

MSB ser positivt på förslaget att skogsbrukets aktörer övas i att hantera större händelser, och vill trycka på vikten av att stärka den lokala och regionala förmågan i samverkan mellan kommunal räddningstjänst, lokala aktörer och regionala myndigheter. Detta är

viktigt både för att bättre hantera omfattande naturhändelser och samhällsstörningar, och under höjd beredskap. I synnerhet kan tidig hantering av skogsbränder med lokala resurser påtagligt förbättra möjligheten att begränsa spridning, samtidigt som markägarens förmåga och ansvar för efterbevakning är avgörande för att förhindra att bränder återantänds och sprids över stora ytor.

Angående förslag till uppdrag till MSB, SMHI & Skogsstyrelsen att utveckla informationssystem riktat till allmänheten och förbättrat regelverk för eldningsförbud (s. 694 & 699)

Utredaren menar att eftersom eldning utomhus är en vanlig orsak till skogsbränder finns det behov av att utveckla tydligare informationssystem till allmänheten gällande brandrisk och eldningsförbud i skogen. Vidare menar utredaren att det bör övervägas om det som grundregel borde gälla ett generellt eldningsförbud i skog och mark under sommarhalvåret.

MSBs synpunkter gäller tre huvuddelar:

1. Eldningsförbud
 2. Informationsspridning till allmänhet & andra målgrupper
 3. Skogsbrukets inverkan på långsiktiga risker för skogsbrand.
- **Eldningsförbud** - MSB finner att det finns svårigheter i utredarens förslag om ökad användning av eldningsförbud. MSB menar att den mest effektiva metoden för att hantera risker med bränder i skog och mark är att stärka den enskildes kunskaper och medvetenhet om hur man förebygger risker för antändning i skog och mark och hur en eventuell antändning ska hanteras.

Mot bakgrund av att ett eldningsförbud innebär en stor inskränkning i den enskildes fri- och rättigheter och ett brott mot förbudet kan leda till en straffrättslig påföljd är det särskilt viktigt att förbudet upplevs legitimt och endast meddelas där och då det är absolut nödvändigt och verkligen kan ha effekt. Bränder i skog och mark är en risk som baseras på lokala och regionala förhållanden och ska därför hanteras av lokala och regionala aktörer för att åtgärderna ska vara effektiva. Avseende förslaget om ett generellt eldningsförbud i skog och mark under sommarhalvåret menar MSB därför att ett generellt förbud både riskerar att allvarligt inskränka den enskildes fri- och rättigheter och att minska legitimiteten för eldningsförbud.

- **Informationsspridning till allmänhet & andra målgrupper** - Att fortsätta utveckla informationen till allmänheten om brandrisk är en god ansats. Fortsatt samverkan mellan MSB, SMHI och Skogsstyrelsen samt lokala och regionala aktörer är viktigt för att förtydliga roller och utveckla samarbetet kring tydlig, enhetlig och målgruppsanpassad information såväl till allmänheten som till yrkesverksamma i skog och mark. De informationssystem som redan idag finns ger god tillgång till aktuell information i olika former och på olika språk. I detta vill MSB också lyfta samarbetet med Naturvårdsverket kring information om eldning och allemansrätt.

MSB anser att bättre förståelse och anpassningar mot olika målgrupper är det som i första hand behövs för att ge förbättrad effekt av informationen. Innan riktade åtgärder föreslås behöver målgruppsanalyser genomföras som tar hänsyn till samband och orsaker kopplat till bland annat väder, klimat och geografiska förhållanden, startplats, anstiftare, brandens omfattning etc.

Detta är ett stort och omfattande arbete och informationen i räddningstjänstens insatsrapporter ger inte tillräckligt underlag för att besvara frågor kring mer specifika målgrupper. MSB vill också lyfta utmaning kring att det är svårt att fastställa brandorsaker och anstiftare vilket har avgörande betydelse för att ta fram riktad information som har önskad effekt.

- **Skogsbrukets inverkan på långsiktiga risker för skogsbrand** - MSB menar vidare att det också är nödvändigt att fortsatt arbeta med att förebygga antändningar i skog och terräng även från skogsbruk och andra verksamheter. Även om antändningar från skogsarbete idag utgör en mindre andel av antändningarna så kan man förvänta sig att även dessa antändningar ökar i ett framtida klimat. Längre ihållande perioder av extremt hög brandrisk kommer ställa allt högre krav på fortsatt utveckling och förbättrad implementering av de branschgemensamma riktlinjerna. Teknikutveckling i skogsbruket kan också medföra nya utmaningar och möjligheter. De riktlinjer som skogssektorn tagit fram bör kunna utgöra modell för motsvarande arbete inom andra verksamheter som järnvägstrafik, kantklippning och övningsverksamhet på skjutfält och andra verksamheter som orsakar antändningar i skog och mark.

Utredaren lyfter att risken för skogsbränder förväntas öka med ett förändrat klimat, vilket MSB instämmer i. MSB menar dock att utredaren underskattar skogsbrukets inverkan på den långsiktiga utvecklingen av risker och konsekvenser av skogsbränder. Skogsförvaltningens inverkan på skogsbeståndens storlek och karaktär har stor betydelse både för brandbeteende och risk för antändning, vilket i sin tur har påverkan på såväl förekomst som konsekvenser av skogsbränder som t ex större avbränd yta.

Angående förslag till vidare utredning av åtgärder för stärkt krisberedskap (s 698–699)

MSB menar att man bör arbeta särskilt med vidare utredning av förutsättningar för att omfattande skogsbränder sprids till bebyggelse, eller tvärtom att bränder i bebyggelse sprids till skogsmark.

Bättre underlag kring antändningsorsaker, brandbeteende och brandspridning i svenska vegetationstyper behövs för att kunna ge väl avvägda och evidensbaserade råd för skötsel av vegetation nära samlad bebyggelse för att minska risken för allvarliga konsekvenser av skogs- och vegetationsbränder. MSB ser därför också positivt på att utredaren föreslår fortsatt tilldelning av medel för forskning kring klimatanpassad skogsförvaltning.

MSB noterar att utredningen inte berör vilket ansvar skogsbruket har för att ta hänsyn till den samlade riskbilden för samhälle, egendom och miljö vad gäller tredjepartskonsekvenser och kaskadeffekter. Det finns idag inte någon reglering kring hur skogsägare genom sin skogsförvaltning kan exponera sina grannar för ökad risk och negativa konsekvenser vad gäller skogsbränder eller erosionsproblematik. Detta är en omfattande fråga som skulle behöva analyseras mer djupgående. I Norge pågår ett arbete med förändrad styrning av skogsförvaltning i riskområden som MSB föreslår tas i beaktande.

Angående avsnitt 8.11 Robusta vägar säkrar tillgången på biomassa

- MSB instämmer i att ett väl underhållet nät av skogsbilvägar är till stor nytta för en effektiv skogsbrandsbekämpning, och vill lyfta att det ur brandbekämpningsperspektiv också är särskilt värdefullt om det finns genomfartsvägar, ordentliga vändytor och möjlighet att komma åt vattentag i direkt anslutning till väg.
- God planering vid dragning av vägar samt bra underhåll av väginfrastrukturen är också av stor vikt för att förebygga problem med akut erosion.

Avsnitt 9.2 Nuvarande forskningspolitik och pågående forskningsprogram

- MSB håller med om att mer kunskap behövs om skogsbrukets klimateffekter, skogsskador och ökad klimatanpassning. Men mer kunskap och forskning behövs också om risker och de skadekonsekvenser det kan medföra som kan introduceras med nya skötselmetoder, förändrad markanvändning och i samband med introducerandet av nya trädslag i ett förändrat klimat. Det behövs också mer kunskap och en fördjupad analys över hur eventuellt nya eller förvärrade risker och skador kan påverka kritisk infrastruktur.
- MSB är positiv till en plattform där akademi, myndigheter, industri och samhälle går samman för att utveckla vetenskapsbaserade innovativa lösningar. Det säkerställer ett brett engagemang för framtiden kunskap och att lösningarna blir användbara i praktiken.
- MSB ser även positivt på att skogsnäringens forskningsagenda vill minimera risker och konsekvenser för skador och bränder i skogen men det behövs ett helhetsperspektiv på eventuellt nya risker och ändrade skadeutfall som kan bli en konsekvens av ett förändrat klimat, nya skötselmetoder och nya snabbväxande trädslag. Hänsyn måste också tas till eventuella risker som kan bli en följd av ökad andel trä i byggandet.

Avsnitt 9.3 Lösningförslag

- MSB ser positivt på att Formas ges i uppdrag att tillsätta ett forskningsprogram under minst tio år med fokus på skogsskötsel som omfattar både doktorander, postdoktorer samt handledare för dessa. Det möjliggör långsiktiga forskningssatsningar och högre akademisk kompetens inom området.

Remissvar

6(6)

Datum
2025-11-19

Ärendenr
MSB2025-12475

I detta ärende har Överdirektör Anna Starbrink beslutat. Maria Pålsson har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också biträdande avdelningschef Anna Nyman, deltagit.

Anna Psaroulis

Maria Pålsson